

Néhány szó a syndicalismusról.

Az a hatalmas eszmeáramlat, amelyet *socialismus* névvel szoktunk jelölni s amely a meglevő állami és társadalmi rend kíméletlen támadásával teljes gazdasági és politikai átalakulás számára igyekszik a talajt előkészíteni, maga is állandó forrongásban és átalakulásban van.

Mily hosszú az út MORUS Tamástól, ki az első utopikus államregényt megírta, MARX Károlyig, aki *Das Kapitaljában* a socialismus hívői számára szinte bibliát teremtett, dogmákat állított fel, melyeknek csalhatatlansága és megtámadathatlan volta közhitelt képezett a socialismus világában. És mily hosszú az út a MARX-féle dogmatikus socialismustól a SOREL György által megindított *forradalmi syndicalismusig*, mely pedig napjainkban, bár igen különböző mértékben, utat talált már minden nemzet proletárjaihoz.

S mennyi közbeneső mozzanat, mennyi reformáló, revideáló törekvés tárul szemünk elé, ha a socialismus állapotával csak a XIX. század harminczas éveitől kezdve foglalkozunk is. A francia álmodozók: FOURIER, Louis BLANC, kik phalanstereben, vagy nemzeti műhelyekben foglalkoztatva az emberiséget, akarták megoldani a munkáskérdést, majd MARX és ENGELS a *communista kiáltvány*nyal, a tragikus végű LASSALE államilag támogatott termelő szövetkezeteivel különböző más utakon, más eszközökkel, de mégis egységes cél felé törekedtek. A magántulajdon megsemmisítése s a termelési esz-

közök sociálisálása azok a gondolatok, amelyek egységet hoznak ezekbe a különböző irányzatokba.

A hangzatos felhívás, melylyel a communista manifestum végződik: »*Világ proletárjai egyesüljete*k«, a nemzeti és faji különbségek teljes lerombolásával akarta egy táborba gyűjteni mindazokat, kik a meglevő állapotokat magukra nézve elviselhetetlen tehernek érezték.

Ez a harsogó szózat azonban, ha sokakat megrázott is, azt az eredményt, melyet megalkotói reménykedve fűztek hozzá, soha el nem érte. A párisi *Internationale* sok kínos huzavona és kalandos kísérletezés után feloszlott s olyan értelemben való feltámasztása, amint azt első alapítói elképzelték, máig sem sikerült.

És jöttek a különféle programok. Ebben elsők a németek. Eleinte szinte fanatikus hittel ragaszkodva MARX-hoz és az ő elveihez. *Lassalle*-t csupán azért, mert számol a létező viszonyokkal s számít az *államra*, kirekesztés sújtja. Az egyház nem ragaszkodik úgy dogmáihoz, mint a német socialisták az első időkben MARX tanaihoz. De változnak az idők. LASSALLE-nak is vannak hívei s így engedményeket kell tenni ezek számára is. így látjuk az 1870-iki *góthai* programúiban érvényesülni LASSALLE egyik-másik tételét is. Húsz esztendő azonban megint elég ahhoz, hogy az *erfurti* programmban végleg leszámoljanak LASSALLE-lal, de a forradalmi eszközökkel is.

Nem szabad felednünk, hogy a socialista törekvések mindig kettős irányban haladnak: *gazdasági* és *politikai* irányban. S míg gazdasági téren a *magántulajdon eltörlése*, addig politikai téren az *általános választói jog* azok a sarktételek, melyeken az egész socialista-rendszer bármelyik formulázásában nyugszik,

Ennek a két törekvésnek a megvalósítása forradalmi eszközökkel vagy pedig törvényes úton történhetik a parlamentekben. A socialista mozgalmak kezdetben mind a forradalmi eszközök igénybevételének elvi alapján állottak s csak hosszú idő tapasztalatai juttatták el őket oda, hogy elveik érvényesülésének útjait a parlamentekben keressék.

Nem akarjuk e helyen tovább részletezni a különböző socialista programokat, melyek közül legnevezetesebb az 1902-iki francia *tonrsi* program, melynek megalkotásában részt vett MILLERAND, a későbbi miniszter is. Ez a program legerősebben számol a gyakorlati keresztülvihetőség gondolatával.

Arra kívánunk az eddigiek alapján rámutatni, hogy a socializmus, amely lényegében határozottan forradalmi irányzat, újabb programjaiban szakított a forradalmi eszközökkel s a súlyt a politikai érvényesülésre fekteti s elveit a parla-

mentekben kívánja megvalósítani, hangsúlyozván, hogy a socialismus forradalmi jellege *céljában* van.

Elég legyen e részben a BERNSTEIN-féle német revisionista törekvéseken kívül főleg Anglia példájára utalnunk. Igaz ugyan, hogy a szigetországban, bár MARX főműveit ott írta, a MARX-féle tanok erősebb gyökeret nem is tudtak verni. Az angol munkásság az ő *Trade-Union*-jaiban mindig első sorban saját gazdasági helyzetének javítására, existentialis kérdéseinek helyes megoldására s politikai érvényesülésének a létező viszonyok közötti megkeresésére törekedett s így is elérte, hogy John BURNS munkásvezér helyet foglalhatott az angol kabinetben. Hogy Franciaországban MILLERAND bejutott a ministeriumba, hogy Németországban a socialdemokraták a parlament egy tekintélyes pártját alkotják, az mind a forradalmi eszközök félretételét igazolja s egyszersmind azt is, hogy a politikai érvényesülés vágya eltérítette a gazdasági célokért való küzdelemtől a socialisták, vagy legalább a socialista vezeték egy igen nagy részét. Mert azt alig hiheti bárki js, hogy a magántulajdon intézménye parlamenti utón, forradalom nélkül volna eltörölhető.

MARX tanai, mint dogmák, bár érintetlenül fennállanak a német socialisták nagy részénél, mégis a németeknél bizonyos *nacionalista* színezet némileg elhomályosítja a nemzetköziség elvét. Elég itt utalnunk BEBEL egyik parlamenti beszédére, aki büszke önérzettel jelenti ki, hogy ha a haza vesztélyben volna, ő – bár öreg ember – és társai elsőnek sietnének a megtámadott határok védelmére.

Ez az európai socialismus képe és a socialista-mozgalom helyzete a XIX. század legutolsó éveiben. A sok különböző irányú reform-mozgalom között azonban a múlt század legutolsó éveiben ifjú erővel tör elő a *forradalmi syndicalisnms*, melyről elmondhatjuk WERNER SoMBART-tal, hogy újból mozgásba hozza a socialista eszmevilág lomha tömegét és nem engedi azt megmerevedni.

A beteljesült vágyak hamar értéküket veszítik. Ez az igazság képezi az alapját a syndicalista irányzat kialakulásának is. A socialistáknak a különböző államok parlamentjeiben való s inkább *egyéni*, mint *elvi* érvényesülése sokakat elhidegit, különösen Francia- és Olaszországban a parlamentbe gravitáló socialista mozgalomtól.

A socialisták között egyre-másra szaporodik azok száma, akik belátják, hogy a parlamentben levő munkás képviselők és a munkások széles rétegei között az érintkező pontok igen hamar megritkulnak s magában a socialista osztályban egy külön tábor alakul, amely igen könnyen ellenségévé is válhatik a hatalom árnyékában a munkásmozgalomnak.

Így kezdődik az úgynevezett *syndicalista*-mozgalom, amely

alapját képezi a socialismusban ma már jóformán kialakult új iránynak, a forradalmi syndicalismusnak.

A syndicalismus, amely ismétljük, francia és olasz földön terjed s Németországban alig van talaja, a parlamenttől való idegenkedés mellett főleg a francia és olasz temperamentumban leli magyarázatát. A román népek fellengzőbb szelleme, lobogó lelkesedése szinte természetes eszközt lát a forradalomban. Ha hozzávesszük, hogy Franciaországban, ha csak igen rövid időre is, de 1848-ban a februári forradalommal s a LOUIS BLANC-féle *nemzeti műhelyek* felállításával s 1871-ben a *Commune* uralmával győzedelmeskedett a socialistaforradalom, – úgyszinte a természetes fejlődés eredményének kell tekintenünk a francia syndicalista mozgalmat.

Visszatérve a syndicalisták elveinek ismertetésére: ők nem akarják a proletárelem parlamenti képviselőt, mert magát a parlamentarismust oly korhadt intézménynek tartják, amelytől a proletárság helyzetének gyökeres javítása nem várható. Apró toldozás-foldozás a mai állapotokon, a polgárság szegényes alamizsnái ezek – szerintük -, amit a parlament nyújthat a munkásosztálynak. Ennél többet, vagy éppen teljesen kielégítő társadalmi reformot a parlamenttől várni még akkor sem lehet, ha ott a proletárságnak igazán erős és tartalmas képviselője van.

A syndicalisták tehát a Parlamentarismus s ezzel együtt a politikai párt nyűgéből ki akarják szabadítani a socialismust. Nem politikai párttá kívánják azért szervezni híveiket, hanem csupán munkásszindikátusokat, szakegyesületeket kívannak alakítani, mint amelyek a proletárság boldogulásának munkálására legalkalmasabbak.

Ezek a szindikátusok szövetségekké tömörülve s lassanként egy hatalmas és egységes táborra alakulva képeznék az új társadalmi rend alapját. Nem gondolják azonban a syndicalisták sem, hogy a szakegyesületek tömörüléséből a természetes fejlődés útján kialakulhatna az új társadalmi rend.

Ez szerintük csak forradalmi úton jöhet létre. Egy nagy socialis forradalom az, mely kellő előkészítés után megrázza és romba döntheti a régi társadalmi rendet, hogy a romokból a proletárság építse meg az új rend szilárd palotáját.

Ennek a célnak érdekében akarják a syndicalisták függetleníteni a szakszervezeti mozgalmat, azaz a munkások gazdasági törekvéseit a politikai párt parlamenti céljaitól. Ezért akarják megszüntetni a socialdemokrata vezérek befolyását a szakszervezetekben, hogy ott szabadon folytathassák a forradalmi célok érdekében agitációjukat.

A szakszervezetek *nevelő* tevékenységében vélnek a syndicalisták hatalmas eszközt céljaik elérésére s az új állami

rendre megérett munkásság a direct actioval, az általános sztrájkjal fogja majd egy nagy napon célját elérni.

Tehát a syndicalismusnak a végső ponton határozott forradalmi irányzata van és ezért támadja a legnagyobb ki-méleltlenséggel azokat, akik a »mindent elposványosító parla-mentben« keresik és munkálják a proletariátus jobb jövőjét, mely csak a tiszta osztályharcz alapján vívható ki.

Kétségtelenül megállapíthatjuk az eddig elmondottakból, hogy a syndikalismusban sok van MARX tanításaiból, amint hogy ők maguk azt állítják, hogy rendszerük nem egyéb, mint a tiszta marxismus. Ezzel szemben azonban nem egészen alaptalan a »hivatalos« szocialisták azon criticája sem, mely a Syndikalismus forradalmi irányára czélozva, azt az anarchismus egy új hajtásának tekinti és a socialismus köréből teljesen ki akarja küszöbölni.

Az igazság ott van, hogy a syndicalismus, amely rendszerében még teljesen kiforrottnak sem mondható, a legkülönbözők elemekből állott elő, amelyek között – szerintünk – mégis csak a forradalmi gondolatok az uralkodók, így jön azután létre a kapcsolat a főleg Francia- és Olaszországban terjedő syndicalista mozgalom és a német anarcho-socialismus (nem sok hívővel rendelkező s az uralkodó szocialdemokrata párt által elnyomott irány), sőt. végeredményben az anarchismus között.

Így például az 1909. év tavaszán Lipcsében megtartott anarchista congressuson – a hol természetesen az elméleti anarchisták, az államnélküliség tudományos bajvivői vettek részt – jelentékeny közeledés történt az anarchista szervezettek és a syndicalisták között.

Pedig a két irány közössége csupán a forradalmi irányzatban nyilvánul. Egyébként ugyanis alapgondolatuk, kiindulási pontjaik merőben ellentétesek és amellet végső céljuk is teljesen különböző. A szocialismus kiinduló pontja a mai osztályállam elleni harc, mely megfelel az emberi alaptermészet főjellemvonásának, az örök küzdelemnek. Ezt vallja a syndicalismus is. Az anarchismus pedig épen ellenkezőleg az embert alapjában jónak és szelídnek ismeri, melyet csak a mai kizsákmányoló állami rend tesz küzdővé, sőt ragadozóvá.

Ilyen óriási a különbség az egymáshoz közelítő két irány a syndicalismus és az anarchismus között már a kiindulásnál. A végezel is épen homlokegyenest ellenkező. A syndicalismus célja a munkásszakegyesületekből kialakuló szocialista állam, az ő tejjel-mézzel folyó Kánaánjával, míg az anarchismus az ígért földjeként a teljes államnélküliség varázslatos állapotát tárja hívei elé. Csupán abban egyezik a két irány, hogy a végcél mindkettő forradalmi úton kívánja elérni. Hogy ez a forradalom, amely akár egyik, akár másik

»ideált« megvalósítaná, még nagyon messze van, azzal is tisztában van mindenik irány. Mi alapos kételyeinket fejezzük ki még az iránt is, hogy ez a forradalom, különösen mint győzelmes forradalom, el fog-e valaha következni.

Ezek után nem lesz érdektelen annak a megállapítása, hogy milyen elterjedést nyert idáig a syndicalismus s hogy haladásnak, vagy visszaesésnek tekinthető-e az a korábbi szociálista irányzatokhoz képest.

Ami a syndicalismus elterjedését illeti, elvitathatatlan tényként kell megállapítanunk, hogy Franciaországban mind többen esküsznek a syndicalismus lobogója alá. Elég talán erre nézve rámutatnunk az 1907-iki délfranciaországi vinczellér forrongásra s az 1909. év elején meg-megújult postássztrájkokra, melyek mindenike a syndicalisták meleg rokonszenvével dicsekedhetett, sőt különösen a postássztrájkban határozottan a syndicalisták keze nyomára akadhatott a figyelmes szemlélő. – Ha ehhez hozzávesszük, hogy a franciaországi szakszervezetek központja a »*Confédération Générale du Travail*« határozottan syndicalista vezetés alatt áll, úgy el kell ismernünk, hogy a syndicalista irányzat, alig 10-12 évi létezése alatt elég szép sikereket érte. – El kell ismernünk azt is, hogy képviselői között nagy képzettségű komoly férfiak vannak, akik könyvekben és folyóiratokban a syndicalismus tudományos kifejtését nagy alaposággal s nem minden siker nélkül végzik.

Hazánkban – ép úgy mint Francia, Olasz és Svédország kivételével a többi európai államokban, a syndicalismus elterjedéséről még beszélni is alig lehet. – Hiányoznak nálunk legelsősorban is az előfeltételek a syndicalismus terjedéséhez. Hiszen ami szociálistáink még nem tartanak ott sem, hogy a parlamentbe bejuthattak volna s így, habár minden erejüket az általános választójog kivívására fordítják, és ez időszert s e mellett a cél mellett minden egyebet elhanyagolnak, mégis nálunk oly teljes mértékben nem következik be a parlamentből való kiábrándulás, mint például Franciaországban, mindaddig, amíg *tényleg* be nem jutottak a parlamentbe. S ha mutatkoznak is tünetek, amelyek a syndicalismus némi térhódítására engednek következtetni, – mint pl. az 1909 november elején kibocsátott felhívás, amely kemény szavakkal támadja a pártadóból zsarnokoskodó s a parlament felé kacsingató socialdemocrata vezéreket – nálunk hosszabb ideig nem lehet még szó sem a syndicalismus nagyobb elterjedéséről. Egyebek közt azért sem, mert a mi socialdemocrata vezéreink lelketlen terroris-musa könyörtelenül elnyom minden ellenkező véleményt s így a syndicalismus érvényesülésének útját is nehéz sziklával zárja el.

Nekünk nincs okunk e felett bánkódni. A socialisták torzsalkodása vagy éppen megoszlása a polgári társadalmat mindig kellemesen érintheti; könnyebb a védekezés olyan ellenséggel szemben, melyet belső egyenetlenségek dúlnak, amellet, hogy az igazság ereje sem harczol a socialismussal együtt.

A syndicalismussal kapcsolatban felmerül még az a kérdés, hogy haladást jelent-e az a socialismus többi irányával szemben, vagy sem. A nézetek e részben felettebb, eltérők. Vannak, akik haladást, vannak, akik visszaesést látnak a syndicalismusban. Az igazság – úgy véljük – középen van. A syndicalismus irodalmi művelőinek felfogásában kétségtelesen haladást kell látnunk, mert a syndicalista elmélet az emberektől magasabb erkölcsi felfogást kíván; a tömeg azonban, mely a syndicalista elvek mellé szegődik, bizony nem lát azokban egyebet a forradalomnál, mely kitartó munka nélkül kecsegtet a czélok elérésével s így náluk bizony visszatérést constatálhatunk a harcz elavult formáihoz.

Ilyen értelmezés mellett alig tekinthetjük másnak a syndicalismust, mint a forrongó, alakuló socialismus egy érdekes jelenségének, amelyről – hogy mekkora a jelentősége – azt csak a jövő van hivatva megállapítani.

Tóth Dezső